

Λέων Τολστόι

Οι τελευταίες στιγμές ενός κατάδικου

ΑΝΟΙΚΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Λέων Τολστόι

ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΣΤΙΓΜΕΣ ΕΝΟΣ ΚΑΤΑΔΙΚΟΥ

Δήγημα δημοσιευμένο στο περιοδικό **«Μπουκέτο»** το έτος 1934

ΑΝΟΙΚΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

www.openbook.gr

Επιμέλεια έκδοσης: **Γιάννης Φαρσάρης**

Πηγή αρχείου:

Ψηφιακή Συλλογή Πλειάς

Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης, Πανεπιστήμιο Πατρών

<http://pleias.lis.upatras.gr/index.php/mpouketo>

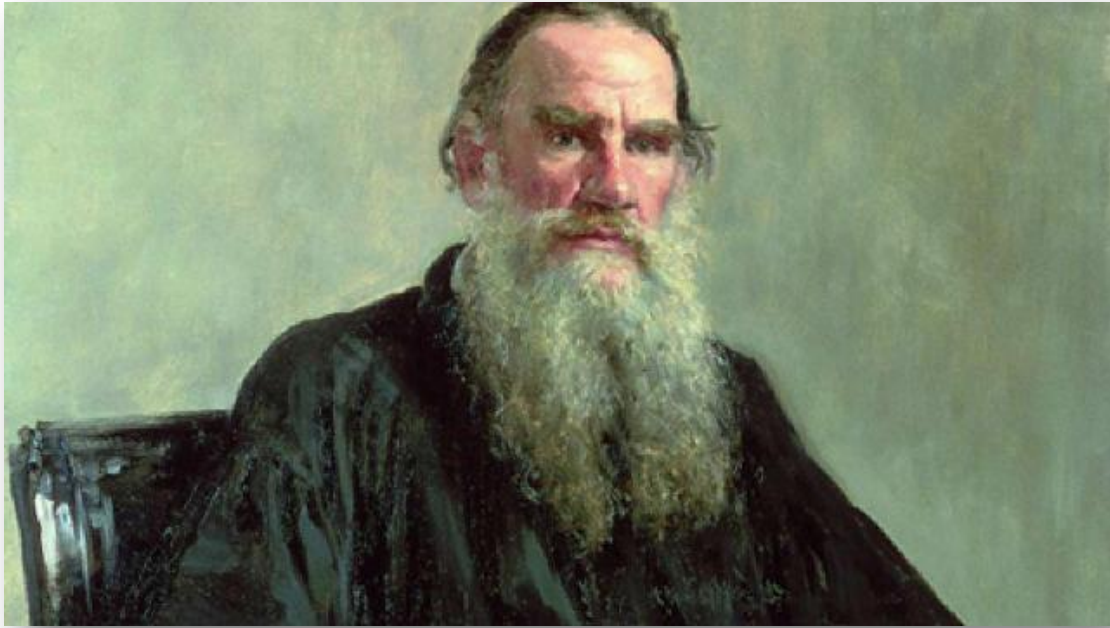

Η χρήση του περιεχομένου καθορίζεται από την άδεια:

[Creative Commons Attribution 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/)

Λέων Τολστόι

Από τη [Βικιπαίδεια](#), την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια

Ο **Λέων Τολστόι** (ρωσ. Лев Никολάεβιτς Толστόϊ] - Λεφ Νικολάιεβιτς Τολστόι) 9 Σεπτεμβρίου 1828 – 20 Νοεμβρίου 1910 (ή με το τότε ισχύον ημερολόγιο στη Ρωσία 28 Αυγούστου 1828 - 7 Νοεμβρίου 1910) ήταν Ρώσος συγγραφέας. Θεωρείται ένας από τους μεγαλύτερους συγγραφείς όλων των εποχών.

Γεννήθηκε στη Γιάσναγια Πολιάνα (το οικογενειακό κτήμα 12 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της Τούλα) το 1828 και από το 1844 ως το 1847 σπούδασε στο πανεπιστήμιο του Καζάν. Στον πόλεμο της Κριμαίας πήρε μέρος ως αξιωματικός του πυροβολικού και του απονεμήθηκαν πολλές ανώτερες διακρίσεις. Ο αποτροπιασμός για τις φρικαλεότητες του πολέμου αυτού καθρεφτίστηκε στα «Διηγήματα της Σεβαστούπολης

(1855-1859)». Στα διηγήματα αυτά ο Τολστόι δείχνει φανατικά την έχθρα του προς τον πόλεμο και παράλληλα εγκωμιάζει τον ηρωισμό των συμπατριωτών του στρατιωτών. Από το τέλος της δεκαετίας 1850-1860 ο Τολστόι εγκαταστάθηκε στη Γιάσναγια Πολλιάννα, άνοιξε σχολείο για τα αγροτόπαιδα και ίδρυσε το περιοδικό «Γιάσναγια Πολλιάννα». Προηγουμένως ταξίδεψε στη Γαλλία, Ελβετία, Ιταλία και Γερμανία.

Στα 1862 ο Τολστόι παντρεύτηκε τη Σοφία Αντρέγιεβνα Μπερς. Το 1863 τέλειωσε το διήγημά του «Οι Κοζάκοι», στο οποίο απεικόνισε τους ανθρώπους και τη φύση του Καυκάσου. Από το 1863 ως το 1869 ασχολήθηκε με τη συγγραφή του μυθιστορήματος «Πόλεμος και Ειρήνη». Το έργο αυτό αποτελεί έξοχη απεικόνιση της ζωής και των συνθηκών της Ρωσίας στην περίοδο των ναπολεόντειων πολέμων. Το βάθος της ψυχολογικής ανάλυσης, η αριστοτεχνική απεικόνιση ανθρώπινων μορφών και τοπίων και ο πλούτος της γλώσσας, κάνουν το «Πόλεμος και Ειρήνη» ένα από τα κορυφαία επιτεύγματα της ρεαλιστικής πεζογραφίας του 19ου αιώνα. Στο άλλο του μεγαλειώδες μυθιστόρημα, την «Άννα Καρένινα» (1873), αντικατοπτρίζεται ανάμεσα στα άλλα η τραγωδία μιας γυναίκας που έπεσε θύμα της ψεύτικης και απάνθρωπης ηθικής της κοινωνίας. Η δύναμη του κριτικού ρεαλισμού του Τολστόι εκδηλώθηκε στις σελίδες του μυθιστορήματός του «Ανάσταση» (1889). Ο Τολστόι έγραψε και θεατρικά έργα όπως «Το κράτος του ζόφου», «Το ζωντανό πτώμα», «Οι καρποί της Παιδείας» (κωμωδία). Άλλα έργα του στα οποία εκφράζεται η ιδιότυπη θρησκευτικότητα του είναι «Ο θάνατος του Ιβάν Ιλίτς» (1884), «Αφέντης και δούλος» (1895), «Τι πιστεύω», «Τι να κάνουμε λοιπόν» και η περίφημη πραγματεία του «Τι είναι τέχνη». Με τα θρησκευτικά κείμενά του ήρθε όμως σε αντιδικία με την εκκλησία της Ρωσίας, η οποία τον απέβαλε από τις τάξεις της το 1901. Ο Λέων Τολστόι πέθανε το 1910 από πνευμονία στην περιοχή Αστάποβο σε ηλικία 82 ετών.

ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΣΤΙΓΜΕΣ ΕΝΟΣ ΚΑΤΑΔΙΚΟΥ

διήγημα

Θεός, ο οικτίρμων και πολυεύσπλαχνος...» άρχισε να λέει ο παπάς με πένθιμη, αργόσυρτη φωνή, βγάζοντας έναν βαθύ αναστεναγμό.

Ο Σβιέτλομπουργκ τον κοίταζε με μάτια ορθάνοιχτα από τρόμο.

«Δεν είναι δυνατόν!» κραύγασε άξαφνα, με λαχανιασμένη φωνή. «Δεν είναι δυνατόν να με καταδικάσανε σε... Είναι, λοιπόν, αλήθεια, παπά μου, ότι με καταδικάσανε σε θάνατο;»

«Ήρθα εδώ, τέκνο μου, με την ιδιότητα του αντιπροσώπου του Υψίστου, για να σε παρηγορήσω στις τελευταίες σου στιγμές, για να σου δείξω το δρόμο της σωτηρίας και της αλήθειας» αποκρίθηκε ο παπάς, με την ίδια πένθιμη και αργόσυρτη φωνή.

«Δεν χρειάζομαι τίποτα!...» φώναξε ο κατάδικος. «Δεν χρειάζομαι τίποτα! Θέλω να μείνω μόνος...»

Χαμένες πήγανε οι προσπάθειες του παπά να πείσει τον μελλοθάνατο, ότι η παραμονή του στο κελί του θα του έκανε καλό. Ο Σβιέτλομπουργκ τον παρακάλεσε με τόση επιμονή να τον αφήσει μόνο, ώστε ο παπάς αποφάσισε στο τέλος να φύγει.

«Μην ξεχνάς, τέκνο μου», είπε, «ότι, όποια ώρα με χρειαστείς, είμαι πάντοτε στη διάθεσή σου»

«Ναι, ναι, ξέρω, παπά μου...» τραύλισε ο μελλοθάνατος. «Αργότερα, ίσως σε καλέσω. Μα τώρα θέλω να μείνω μόνος. Θέλω να μείνω μόνος!»

Μόλις ο παπάς έφυγε από το κελί, ο μελλοθάνατος έκλεισε τα μάτια του κι έπεσε στο στρώμα του. Δεν μπορούσε ακόμα να πιστέψει ότι επρόκειτο γι' αυτόν, όπως επίσης δεν μπορούσε να πιστέψει πως ήταν φυλακισμένος, πως ο παπάς τον επισκέφθηκε πράγματι στο κελί του για να του ανακοινώσει ότι τον καταδικάσανε σε θάνατο.

«Θα βλέπω όνειρο, ένα κακό όνειρο!» σκέφτηκε. «Πρέπει να ξυπνήσω!»

Πήδησε από το στρώμα του κι έκανε μερικά βήματα στο κελί του.

Μα όχι, όχι! Δεν έβλεπε όνειρο! Ήταν ξυπνητός! Βρισκότανε στο κελί του, έβλεπε τους τέσσερις γυμνούς τοίχους, το ψηλό καγκελόφραχτο παράθυρο, τα' απομεινάρια του φαγητού του.

«Θα πεθάνω λοιπόν;» αναρωτήθηκε ο Σβιέτλομπουργκ, ρίχνοντας γύρω του ένα βλέμμα αγωνίας. «Θα πεθάνω, θα εξαφανιστώ από τον κόσμο; Μα είναι δυνατόν να πάψω να ζω; Τι θα γίνει ο κόσμος από τη στιγμή που θα πάψω ν' αναπνέω εγώ; Δεν είναι δυνατόν να γίνει αυτό, δεν είναι δυνατόν!»

Όρμησε στην πόρτα του κελιού του και άρχισε να τη χτυπάει με τις γροθιές και με τα πόδια φωνάζοντας «Δεσμοφύλακα! Δεσμοφύλακα!»

Ένα χέρι παραμέρισε το κουρτινάκι που σκέπαζε το μικρό παράθυρο της πόρτας. Και στο άνοιγμά του παρουσιάστηκε η παγερή και αδιάφορη φυσιογνωμία του δεσμοφύλακα.

«Θέλω να δω τον επιστάτη των φυλακών!» του είπε ο μελλοθάνατος.

Το κουρτινάκι ξανάπεσε. Σε λίγο, άνοιγε η πόρτα του κελιού κι έμπαινε μέσα ο επιστάτης.

«Είναι αλήθεια πως με καταδίκασαν σε θάνατο;» τον ρώτησε με απότομο ύφος ο κατάδικος.

«Δεν ξέρω τίποτα!» αποκρίθηκε ο επιστάτης. «Με θέλεις τίποτ' άλλο;»

«Όχι» τραύλισε ο Σβιέτλομπουργκ.

«Καληνύχτα λοιπόν»

Και ο επιστάτης ξανάκλεισε την πόρτα πίσω του.

Μόλις ο Σβιέτλομπουργκ έμεινε μόνος του στο κελί, μια άγνωστη δύναμη τον έσπρωξε να καθίσει στο στρώμα του και ν' αρχίσει να γράφει ένα γράμμα στο κορίτσι που αγαπούσε και κείνο, αδιάφορο αν διαφωνούσανε στις πολιτικές πεποιθήσεις. Στην τελευταία αυτή επιστολή, ο κατάδικος προσπαθούσε ν' αποδείξει στην αγαπημένη του γιατί έλαβε μέρος στο επαναστατικό κίνημα της Ρωσίας και γιατί πέθαινε με τη συνείδηση ήσυχη ότι έκανε το καθήκον του απέναντι του καταδυναστευομένου λαού.

Αφού σφράγισε το γράμμα, ο Σβιέτλομπουργκ άνοιξε ένα Ευαγγέλιο, που του το έδωσε ο επιστάτης και άρχισε να το ξεφυλλίζει, διαβάζοντας εδώ κ' εκεί διάφορες περικοπές. Άλλοτε, όταν ολόκληρη τη σκέψη του την απασχολούσε η οργάνωση του επαναστατικού κινήματος, δεν έδινε ποτέ προσοχή στα ιερά βιβλία. Τώρα όμως, που του δόθηκε η ευκαιρία να διαβάσει το Ευαγγέλιο, μέσα στη μόνωση του κελιού του, βρήκε σ' αυτό πολλές αλήθειες που του προξένησαν κατάπληξη με τη δύναμη και την παραστατικότητα τους. Ιδιαίτέρως του άρεσαν τα σημεία

εκείνα, στα οποία γινότανε λόγος για τον θάνατο και τη μέλλουσα ζωή...

Πέρασε έτσι κάμποση ώρα. Το Ευαγγέλιο έπεσε, ξαφνικά, απ' τα χέρια του Σβιέτλομπουργκ. Και ο μελλοθάνατος, γέρνοντας το κεφάλι του στο σκληρό προσκέφαλό του, έπεσε σ' έναν βαθύ ύπνο... Η τελευταία σκέψη που έκανε, πριν κλείσει τα μάτια του, ήταν πολύ παρηγορητική: Φαντάστηκε πως ή θα του έδιναν χάρη ή θα ερχόντουσαν οι σύντροφοί του να τον γλιτώσουν από τα χέρια των δημίων του.

Θα ήταν η ώρα έξι το πρωί, όταν ο Σβιέτλομπουργκ ξύπνησε απότομα από ένα παράξενο θόρυβο. Ανακάθισε στο στρώμα του, τέντωσε τ' αυτί του και ξεχώρισε κρότο πολλών βημάτων. Η καρδιά του άρχισε να χτυπάει δυνατά... Ένα κλειδί μπήκε στην κλειδαρότρυπα της πόρτα του κελιού. Ένα παραπονετικό τρίξιμο ακούστηκε, η θύρα άνοιξε και μπήκανε μέσα ο επιστάτης των φυλακών, ακολουθούμενος από δυο μουζίκους, τους βοηθούς του δημίου, τρεις στρατιώτες και τον παπά.

«Ντύσου!» είπε ο επιστάτης στον κατάδικο, αποφεύγοντας να τον κοιτάξει στα μάτια.

Ο Σβιέτλομπουργκ υπάκουσε σαν μικρό παιδάκι. Ένοιωθε ένα σιδερένιο χέρι να του σφίγγει το λαιμό κ' ένα ανυπόφορο πόνο στην καρδιά. Ωστόσο, το θεώρησε περιττό να κλάψει, να φωνάξει, να διαμαρτυρηθεί, γιατί είχε ακόμα τη

βεβαιότητα πως δεν ήταν δυνατό να τον θανατώσουν, αφού δεν είχε βλάψει κανένα!

Ανέβηκαν όλοι μαζί σ' ένα κάρο, που περίμενε έξω από τις φυλακές, και ξεκίνησαν για τον τόπο της εκτελέσεως.

Ήταν ένα ηλιόλουστο πρωινό του Μαΐου. Η φύση όλη έλαμπε και γελούσε από τη χαρά της.

Ο Σβιέτλομπουργκ κοίταζε τους διαβάτες που του έριχναν βλέμματα περιφρονήσεως και οργής —ενώ το κάρο περνούσε από τους δρόμους της μικρής πολιτείας— και ξαφνικά, έκανε χωρίς να το θέλει την εξής σκέψη:

«Γιατί όλοι αυτοί οι άνθρωποι με κοιτάνε τώρα με τόσο μίσος;... Τι κακό τους έκανα; Ο τσάρος με καταδίκασε σε θάνατο, επειδή αγωνιζόμουν για το καλό αυτών των ανθρώπων κι αυτοί με κοιτάζουν τώρα περιφρονητικά, χωρίς να εκτιμούν τη θυσία μου... Υπήρχε κανένας λόγος να θυσιαστώ γι' αυτούς τους αχάριστους;

Το κάρο εξακολουθούσε να προχωρεί.

Στα παράθυρα των σπιτιών παρουσιαζόντουσαν διάφοροι περίεργοι, για να δουν τον μελλοθάνατο. Μερικοί από αυτούς έκαναν το σταυρό τους. Μα οι περισσότεροι, του έριχναν ένα βλέμμα αδιαφορίας και ξανάμπαιναν μέσα, κλείνοντας με δύναμη το παράθυρο.

Ξαφνικά τα βλέμματα του Σβιέτλομπουργκ συναντήθηκαν με τις τρομαγμένες ματιές ενός μικρού παιδιού,

που στεκότανε δίπλα στη μητέρα του, στη γωνιά ενός δρόμου. Ο μελλοθάνατος χαμογέλασε στο μικρό και του έστειλε έναν χαιρετισμό με μια κίνηση του χεριού του... Ο μικρός ξεθαρρεύτηκε και του χαμογέλασε και αυτός. Το αφελές χαμόγελο του έκανε την ψυχή του Σβιέτλομπουργκ να πλημμυρίσει από αγαλλίαση...

Όταν η θλιβερή συνοδεία έφτασε τέλος, στον τόπο της εκτελέσεως, κατέβασαν τον κατάδικο από το κάρο. Το πρώτο πράγμα που είδε τότε μπροστά του ο μελλοθάνατος, ήταν μια αγχόνη, στημένη λίγο παραπέρα. Το θέαμα αυτό ερέθισε τον αποκοιμισμένο κάπως πόνο του. Ο Σβιέτλομπουργκ ανατρίχιασε σύγκορμος... Ωστόσο, δεν άργησε να ξαναβρεί την ψυχραιμία του και άρχισε να προσεύχεται. Τα χείλη του αναδεδυόντουσαν με νευρικές κινήσεις.

«Πάτερ ημών, ο εν τοις ουρανοίς...»

Την προσευχή αυτή του την είχαν μάθει όταν ήταν μικρό παιδάκι και την ξαναθυμήθηκε τώρα τελευταία, στη φυλακή, διαβάζοντας ένα παλιό θρησκευτικό βιβλίο.

«Γεννηθήτω το θέλημά σου, ως εκ ουρανώ και επί της γης...»

Ο Σβιέτλομπουργκ δεν είχε πιστέψει ποτέ στα θεία. Συνήθιζε, μάλιστα, να κοροϊδεύει τους ανθρώπους που έδειχναν υπερβολική θρησκευτική πίστη. Και τώρα ακόμα, στις υπέρτατες αυτές στιγμές της ζωής του, εξακολουθούσε να

μην πιστεύει σε Θεό, γιατί δεν μπορούσε να κατανοήσει το μεγαλείο της ανώτατης αυτής δυνάμεως. Μα ήταν τόσο βαθειά παραγμένες, ώστε ένοιωθε την ανάγκη ν' απευθυνθεί σε κάποιον, να πει σε κάποιον τον πόνο του. Και γι' αυτό η προσευχή βγήκε αυθόρμητα από τα χείλη του!

Οι βοηθοί του δημίου έπιασαν τον μελλοθάνατο κάτω από τις μασχάλες και τον βοήθησαν ν' ανέβει στην πρόχειρη εξέδρα, στην οποία ήταν στημένη η αγχώνη. Ο παπάς τους ακολούθησε, κρατώντας ένα σταυρό στο τρεμάμενο χέρι του. Πλησίασε τον κατάδικο, ακούμπησε σχεδόν το σταυρό στο μέτωπό του και άρχισε να ψιθυρίζει μια προσευχή.

«Άφησε, παπά μου, άφησε!...» του είπε ο Σβιέτλομπουργκ, χαμογελώντας μελαγχολικά. «Εσύ πιστεύεις, εγώ δεν πιστεύω. Εξάλλου, δεν έχω ανάγκη να πιστεύω. Δεν χρειάζομαι πια τίποτα αυτή τη στιγμή...»

Ωστόσο, ο παπάς εξακολούθησε:

«Ο Θεός ο οικτίρμων και πολυεύσπλαχνος...»

«Ευχαριστώ, παπά μου!» τον διέκοψε και πάλι ο μελλοθάνατος. «Σ' ευχαριστώ, παπά μου, από τα βάθη της καρδιάς μου...»

Άρπαξε ύστερα ξαφνικά το χέρι του παπά, το 'σφιξε με δύναμη, τον φίλησε και ύστερα γύρισε αλλού το κεφάλι του.

Την ίδια στιγμή, ένας χωρικός με κοντή κόκκινη γενειάδα, πλησίασε τον Σβιέτλομπουργκ, με ύφος πολυάσχολου

ανθρώπου. Οι ψηλές μπότες του έτριζαν πάνω στα σανίδια της εξέδρας. Χωρίς να πει τίποτα, βγάζοντας μονάχα από το ανοιχτό στόμα του μια ανυπόφορη μυρωδιά κρασίλας, άρπαξε τον μελλοθάνατο, με τα ιδρωμένα χέρια του, από τα μπράτσα, κάτω από τους αγκώνες, και του τα 'σφιξε με τόση δύναμη, ώστε τον έκανε να ξεφωνίσει από τον πόνο. Κατόπιν, ο μεθυσμένος χωρικός δίπλωσε τα μπράτσα του Σβιέτλομπουργκ πίσω από τις πλάτες του και του τα έδεσε μ' ένα σχοινί. Ο κατάδικος θέλησε να φωνάξει, να διαμαρτυρηθεί, να πει ότι δεν υπήρχε λόγος να τον μεταχειρίζονται με τόση βαναυσότητα. Μα δεν πρόφτασε ν' ανοίξει το στόμα του. Ο δήμιος —γιατί αυτός ήταν ο μεθυσμένος μουζικός με την κόκκινη γενειάδα— τον ανάγκασε να κάνει δυο βήματα μπροστά.

Ο κατάδικος κατάλαβε τότε πως έφτασε το τέλος του. Και ξαναδοκίμασε την εντύπωση που ένοιωσε και όταν άκουγε την καταδικαστική απόφαση του δικαστηρίου, ότι δηλαδή ζούσε τότε τις πιο κρίσιμες στιγμές της ζωής του. Δεν είχε όμως, ακόμα, σαφή συναίσθηση τι επρόκειτο να γίνει — ή, μάλλον, δεν τολμούσε να το φανταστεί.

Η τελευταία φράση που θυμήθηκε και ψιθύρισε τη στιγμή αυτή, ήταν:

«Εις σε παραδίδωμι το πνεύμα μου...»

Διαισθανότανε, ότι σε λίγο θα γινότανε μια τρομακτική αλλαγή στη ζωή του, μια αλλαγή την οποία καμιά δύναμη στον κόσμο δεν θα μπορούσε να την μαλακώσει ή να την αποτρέψει...

Παρ' όλες όμως τις εντατικές, τις οδυνηρές προσπάθειές του, δεν μπορούσε να κατανοήσει τη σημασία αυτής της αλλαγής.

Η αλήθεια είναι, ότι η σκέψη του δεν έβρισκε τίποτα το τρομερό στο θάνατο. Μα το ένστικτό του, οι πλούσιοι χυμοί που κυκλοφορούσανε στο νεανικό άλκιμο σώμα του, δεν μπορούσαν να παραδεχτούν ότι ήταν δυνατόν να κοπεί απότομα το νήμα που τους συγκρατούσε με τον ήλιο, με τον αέρα, με τη χαρά της ζωής.

Και ολόκληρη η ύπαρξη του Σβιέτλομπουργκ επάλευε απεγνωσμένα κατά του θανάτου ως την τελευταία της στιγμή...

Και όταν έφτασε η τελευταία αυτή στιγμή, όταν ο δήμιος πέρασε τη θηλειά από το λαιμό του καταδίκου και τον έσπρωξε ύστερα στο κενό, ο Σβιέτλομπουργκ έβγαλε ένα σπαραχτικό ξεφωνητό κι έκανε ν' απλώσει τα χέρια του. Μα τα

χέρια του ήσαν δεμένα πισθάγκωνα και δεν μπορούσε να πιάσει το σιδερένιο χέρι που τον έσφιγγε από τον λαιμό!...

Ο δήμιος τον έσπρωξε για μια ακόμα φορά στο κενό...

Μια δυνατή καμπανοκρουσία αντήχησε τότε στ' αυτιά του Σβιέτλομπουργκ. Το κεφάλι του πλημμύρισε αίμα. Το σιδερένιο χέρι του έσφιξε το λαιμό με υπεράνθρωπη δύναμη και, ξαφνικά, ο κατάδικος δοκίμασε μια αίσθηση χαράς και λυτρωμού!

Ο δήμιος θέλοντας να βεβαιωθεί ότι εξετέλεσε καλά το καθήκον του, κρεμάστηκε από τα πόδια του πτώματος και τα τράβηξε απότομα προς τα κάτω. Έμεινε έτσι ικανοποιημένος από τον εαυτό του, γιατί εξακρίβωσε πως ο κατάδικος πέθανε χωρίς να υποφέρει πολύ. Μακάρι να ήσαν όλοι οι δήμιοι τόσο ευσυνείδητοι στη δουλειά τους. Μακάρι...

Ύστερ' από μια ώρα, κατέβασαν το πτώμα από την αγχόνη και το μετέφεραν σ' ένα κοιμητήριο, στο οποίο δεν πατούσε ποτέ το πόδι του παπάς, σ' ένα κοιμητήριο στο οποίο έθαβαν μονάχα τους επαναστάτες, τους εγκληματίες και τους αυτόχειρες.

ΛΕΩΝ ΤΟΛΣΤΟΙ

ΤΟ ΕΡΓΟ

ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΣΤΙΓΜΕΣ
ΕΝΟΣ ΚΑΤΑΔΙΚΟΥ

ΤΟΥ ΛΕΟΝΤΑ ΤΟΛΣΤΟΙ

ΕΚΔΟΘΗΚΕ ΣΕ ΨΗΦΙΑΚΗ
ΜΟΡΦΗ ΤΟΝ ΜΑΡΤΙΟ ΤΟΥ
2019 ΣΤΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟ
ΚΡΗΤΗΣ ΥΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΜΕ
ΛΕΙΑ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΦΑΡΣΑ
ΡΗ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ
ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΔΙΑΝΟΜΗ ΣΤΟ
ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΟΙ
ΚΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΩΣ ΚΟΙ
ΝΟ ΚΤΗΜΑ

